

บทที่ 4

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

ในการทำวิจัย เรื่องการปรับปรุงสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนคร นครศรีธรรมราช ต้องศึกษาถึงสภาพและลักษณะพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครฯ เพื่อเป็นการทำความเข้าใจในพื้นที่และลักษณะสวนสาธารณะที่เลือกศึกษา ทักษะและความพึงพอใจของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

4.1 สภาพทั่วไปของเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

4.1.1 ประวัติความเป็นมา

นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดใหญ่อันดับ 2 ของภาคใต้ มีประชากรมากที่สุดถึง 1.5 ล้านคน นับเป็นจังหวัดที่มีประชากรมากเป็นอันดับ 6 ของประเทศ เป็นเมืองใหญ่ที่มีประวัติศาสตร์อันเก่าแก่นับจากอดีตจวบจนปัจจุบัน

นครศรีธรรมราชหรือ “นครอันงามสง่าของพระราชาผู้ทรงธรรม” เป็นดินแดนที่พุทธศาสนาลังกาได้เผยแผ่เข้ามาเป็นอันดับแรกก่อนจะขยายไปตามเมืองต่างๆ ดังนั้นนครศรีธรรมราชจึงได้ชื่อว่าเป็น “เมืองพระ” พระบรมธาตุที่วัดมหาธาตุวรมหาวิหารนับเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนทั่วทั้งภาคใต้

จากหลักฐานทางโบราณคดีที่พบในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เช่นขวานหิน ระเบิดหิน ทำให้สันนิษฐานได้ว่าดินแดนแถบนี้มีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่ 4,000 ปีก่อน จากนั้นอีก 2,000 ปีต่อมาจึงได้มีการติดต่อแลกเปลี่ยนกับชุมชนอื่นที่อยู่ห่างไกลออกไป แต่หลักฐานที่ชัดเจนคือ ศิลาจารึกอักษรปัลลวะ สมัยพุทธศตวรรษที่ 12 ซึ่งพบที่หุบเขาช่องคอย อำเภอจุฬาภรณ์ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับประเทศอินเดียที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานและนำวัฒนธรรมกลุ่มชนฮินดูมาเผยแพร่ก่อนที่พุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์จะเข้ามาในราวพุทธศตวรรษที่ 13-16 มีการติดต่อค้าขายกับโลกภายนอกและพัฒนาจนกลายเป็นเมืองท่าที่สำคัญของภูมิภาคนี้

ด้วยความเป็นเมืองท่าและศูนย์กลางทางเศรษฐกิจมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น ทำให้เกิดชุมชนที่มีรากฐานเก่าแก่และยาวนาน มีการแลกเปลี่ยนสินค้าและพืชผลทางการเกษตร โดยใช้แม่น้ำลำคลองและทะเลเป็นเส้นทางหลัก ศูนย์กลางการติดต่อจะอยู่ในตัวเมือง โดยรอบนอกจะเป็นพื้นที่เกษตรกรรม

เทศบาลนคร นครศรีธรรมราช เป็นองค์กรราชการดูแลบริหารเมืองเก่าทั้งที่เป็น “เมือง” เป็นย่านการค้า “ท่า” และเป็นพื้นที่เกษตรกรรม “นา” รวมเป็นเมืองนครศรีธรรมราช เดิมเป็นแค่

เพียงเทศบาลเมืองเท่านั้น แต่เมื่อเมืองเจริญเติบโตมากขึ้นจากเทศบาลเมืองจึงได้ตั้งเป็นเทศบาลนคร (มีประชากรมากกว่า 5,000คน)

ในปัจจุบันมีพื้นที่เขตเทศบาลเมืองทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการติดต่อ การบริหารและการคมนาคม ความสำคัญของเทศบาลนครจึงเป็นความสำคัญระดับจังหวัดและภาค เห็นได้จากการเจริญเติบโตทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ เป็นศูนย์กลางการบริหารที่สำคัญ เป็นตลาดกลางขายส่งสินค้าทางการเกษตรของระดับภาค เป็นเมืองศูนย์กลางการคมนาคม ขนส่งสินค้าและมวลชน เป็นเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและการแปรรูปผักและผลไม้กระป๋อง นอกจากนี้ยังมีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมที่ควบคู่กับวิถีชีวิต “คนเมืองคอน” เป็นเอกลักษณ์ให้เห็นจนถึงปัจจุบัน

4.1.2 สภาพทั่วไปทางกายภาพ

สภาพทั่วไปทางกายภาพของเขตเทศบาลนคร นครศรีธรรมราช มีลักษณะด้านต่างๆ ดังนี้

4.1.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ลักษณะที่ตั้ง ตั้งอยู่บนสันทรายทอดยาวจากทางทิศเหนือไปถึงทิศใต้ห่างจากเขาหลวงมาทางทิศตะวันตกประมาณ 12 กิโลเมตรและห่างจากชายฝั่งทะเลอ่าวไทยทางทิศตะวันออกประมาณ 13 กิโลเมตร รวมพื้นที่ปัจจุบัน 22.56 ตารางกิโลเมตร

4.1.2.2 สภาพภูมิประเทศและดินฟ้าอากาศ

- สภาพภูมิประเทศ

พื้นที่ทั่วไปเป็นที่ดอนและค่อยๆลาดต่ำลงไปทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ซึ่งที่ลาดดังกล่าวเมื่อถึงช่วงมรสุมจะมีน้ำท่วม ส่วนพื้นที่ทางทิศตะวันออกของเมืองส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา แต่ในปัจจุบันอิทธิพลของการขยายตัวของเมืองทำให้มีการก่อสร้างบ้านจัดสรร อาคารบ้านเรือน ขึ้นแทนผืนนาเดิม ส่วนพื้นที่ด้านทิศตะวันตกส่วนมากเป็นพื้นที่ทำสวน เช่น สวนยางพารา และสวนผลไม้

- สภาพภูมิอากาศ

เทศบาลนครนครศรีธรรมราชตั้งอยู่ใกล้เคียงกับเส้นศูนย์สูตรและแนวคาบสมุทรมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่าน จึงส่งผลให้เกิดฤดูกาลแค่ 2 ฤดูกาลเท่านั้นคือ

ฤดูร้อน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน อากาศร้อนตลอดฤดูกาล

ฤดูฝน ระหว่างเดือนพฤษภาคม-มกราคม

- ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ แต่เนื่องจากมีเทือกเขานครศรีธรรมราชเป็นแนวกันลมฝนจึงตกไม่มากนัก

- ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-มกราคม เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงนี้มีฝนตกหนาแน่น เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ด้านรับลมทำให้เกิดอุทกภัยเป็นประจำทุกปี

- แหล่งน้ำ

ในพื้นที่เขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีคลองต่างๆ กระจายอยู่ดังนี้ คลองท่าวังคลองทุ่งปรัง คลองหน้าเมือง คลองท้ายวัง คลองป่าเหาะ คลองเหล่านี้นี้เป็นคูเมืองโบราณ จึงมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ถึงแม้จะมีคลองต่างๆมากมาย แต่เนื่องจากปริมาณน้ำจากธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ น้ำฝนและน้ำจากคลองต่างๆ ดังกล่าวนั้นไม่เพียงพอต่อความต้องการอุปโภคและบริโภค ของประชาชน ดังนั้นจึงมีการพัฒนาแหล่งน้ำ นอกเหนือจากการระบายน้ำแล้วยังมีการก่อสร้างระบบชลประทานตามระบบ กกช. และ โครงการอื่นๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน

- ทรัพยากรดิน

ลักษณะดินในพื้นที่เขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช เป็นดินกลุ่มดินนา และดินทราย ซึ่งดินกลุ่มนี้เป็นดินที่เหมาะสมแก่การปลูกพืชเศรษฐกิจ เป็นกลุ่มดินที่พบได้ทั่วไปทั้ง จังหวัดเนื้อดินเป็นดินร่วน,ดินร่วนเหนียวหรือดินร่วนปนทราย มีคุณสมบัติระบายน้ำได้ดี ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ สวนยางพารา, สวนผลไม้, ไม้ยืนต้น หรือพืชเศรษฐกิจอื่นๆ

4.1.3 สภาพสังคมและเศรษฐกิจ

4.1.3.1 การปกครอง

เทศบาลนครนครศรีธรรมราชตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ทั้งหมด 22.56 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย ตำบลในเมือง ตำบลท่าวัง ตำบลคลัง ตำบลนาเคียน บางส่วนของหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 ตำบลโพธิ์เสด็จหมู่ที่ 1 และบางส่วนของหมู่ที่ 2,3,7 และ 9 โดยมีอาณาเขต ดังนี้ ทิศเหนือติดกับตำบลท่าวัง ทิศใต้ติดกับตำบลในเมือง ทิศตะวันออกติดกับตำบลท่าวัง,ตำบลคลัง, ตำบลในเมือง ทิศตะวันตกติดกับตำบลนาเคียน, ตำบลโพธิ์เสด็จ

เขตที่ 1 ตั้งอยู่ริมคลองท่าลาดฝั่งตะวันตก ตรงจุดที่แนวเส้นแบ่งเขตตำบลท่าวังกับตำบลปากพูน บรรจบกับแนวเส้นแบ่งเขตตำบลนาเคียน

ด้านเหนือ จากหลักเขตที่ 2 เป็นเส้นเลียบตามแนวแบ่งเขต ตำบลท่าวัง กับตำบลปากพูน ไปทางทิศตะวันออก ผ่านเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4012 ต่อเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ถึงหลักเขตที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่ตรงจุดที่แนวเส้นแบ่งเขตตำบลท่าวังกับตำบลท่าซัก บรรจบกับแนวเส้นแบ่งเขตตำบลปากพูน

ด้านทิศตะวันออก จากหลักเขตที่ 2 เป็นเส้นเลียบตามแนวเส้นแบ่งเขต ตำบลท่าวัง กับตำบลท่าซัก แนวเส้นแบ่งเขตตำบลคลัง กับตำบลปากนคร และแนวเส้นแบ่งเขต ตำบลในเมือง กับตำบลปากนคร ไปทางทิศใต้ผ่านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4013 ต่อเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ควบคุมหัวไทร ถึงหลักเขตที่ 3 ซึ่งตั้งอยู่ตรงจุดที่แนวเส้นแบ่งเขตตำบลในเมือง บรรจบกับแนวเส้นบางเขตตำบลท่าเรือ

ด้านทิศใต้ จากหลักเขตที่ 3 เป็นเส้นเลียบบตามแนวเส้นแบ่งเขตตำบลในเมือง กับตำบลท่าเรือไปทางทิศตะวันตก ผ่านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4017 ต่อเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ถึงหลักเขตที่ 4 ซึ่งตั้งอยู่ริมคลองหัวห่อง ฝั่งตะวันตก

ด้านทิศตะวันตก จากหลักเขตที่ 4 เป็นเส้นเลียบบริมคลองหัวห่องฝั่งตะวันตก คลองท่าวังฝั่งตะวันตก และคลองท้ายวังฝั่งตะวันตก ไปทางทิศเหนือ ถึงหลักเขตที่ 5 ซึ่งตั้งอยู่ริมคลองท้ายวังฝั่งตะวันตก ตรงจุดที่อยู่ห่างจากศูนย์กลางถนนเทวบุรี ไปทางทิศใต้ไปทางเส้นขนานระยะ 100 เมตร กับศูนย์กลางถนนเทวบุรี ผ่านถนนโพธิ์เสด็จ และต่อมาเส้นตรงตามแนวตั้งฉากระยะ 100 เมตร กับศูนย์กลางถนนโพธิ์เสด็จ ไปทางทิศตะวันตกถึงหลักเขตที่ 6

จากหลักเขตที่ 6 เป็นเส้นขนานระยะ 100 เมตร กับศูนย์กลางถนนโพธิ์เสด็จ ฝากตะวันตกถึงหลักเขตที่ 7 ซึ่งตั้งอยู่ริมคลองห้วย ฝั่งใต้

จากหลักเขตที่ 7 เป็นเส้นเลียบบคลองห้วย ฝั่งใต้ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ และทิศตะวันตกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 8 ซึ่งตั้งอยู่ริมคลองส่งน้ำชลประทาน คลองซอย 3 ขวา สายใหญ่ ฝั่งซ้าย ฝั่งใต้

จากหลักเขตที่ 8 เป็นเส้นเลียบบจากริมคลองส่งน้ำชลประทาน คลองซอย 3 ขวา สายใหญ่ฝั่งซ้าย ฝั่งใต้ ไปทางทิศตะวันตก ผ่านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4103 นาพรุ – ปากพูน ถึงหลักเขตที่ 9 ซึ่งตั้งอยู่ริมคลองส่งน้ำชลประทาน คลองซอย 3 ขวา สายใหญ่ฝั่งซ้าย ฝั่งใต้ ตรงจุดที่อยู่ห่างจากศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4103 นาพรุ – ปากพูน ตามแนวเส้นขนานระยะ 500 เมตร กับศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4103 นาพรุ – ปากพูน ฝากตะวันตก

จากหลักเขตที่ 9 เป็นเส้นขนานระยะ 500 เมตร กับศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4103 นาพรุ – ปากพูน ฝากตะวันตก ไปทางทิศเหนือ ผ่านทางหลวงหมายเลข 4016 ต่อเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช - นาแหร่ง ถึงหลักเขตที่ 10 ซึ่งตั้งอยู่ริมคลองส่งน้ำชลประทานคลองซอย 4 ขวา – สายใหญ่ฝั่งซ้าย ฝั่งเหนือ

จากหลักเขตที่ 10 เป็นเส้นเลียบบริมคลองชลประทาน คลองซอย 4 ขวา สายใหญ่ ฝั่งซ้าย ฝั่งเหนือไปทางทิศตะวันออก ผ่านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4103 นาพรุ – ปากพูน ถึงหลักเขตที่ 11 ซึ่งตั้งอยู่ริมคลองส่งน้ำชลประทานซอย 4 ขวา สายใหญ่ฝั่งซ้าย ฝั่งเหนือตรงจุดที่อยู่จุดศูนย์กลางซอยไทรภูมิฝากตะวันตก

จากหลักเขตที่ 11 เป็นเส้นขนานระยะ 100 เมตร กับศูนย์กลางซอยไทรภูมิ ฝากตะวันตกไปทางทิศเหนือ ถึงหลักเขตที่ 12 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากศูนย์กลางคลองส่งน้ำชลประทาน คลองซอย 4 ขวา - สายใหญ่ฝั่งซ้ายตามแนวเส้นขนานระยะ 300 เมตร กับศูนย์กลางส่งน้ำชลประทาน คลองซอย 4 ขวา - สายใหญ่ฝั่งซ้ายฝั่งเหนือ

จากหลักเขตที่ 12 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันตก ถึงหลักเขตที่ 13 ซึ่งตั้งอยู่ริมคลองทุ่งปรังฝั่งตะวันตก ตรงจุดที่อยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางถนนสะพานยาวไปทางทิศเหนือตามแนวเส้นขนาน 100 เมตร กับศูนย์กลางถนนสะพานยาวปากเหนือ

จากหลักเขตที่ 13 เป็นเส้นเลียบริมคลองทุ่งปรัง ฝั่งตะวันตก และคลองท่าลาดฝั่งตะวันตกไปทางทิศเหนือ บรรจบกับหลักเขตที่ 1

4.1.3.2 ประชากร

1. จำนวนประชากร

ประชากรในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชในปี พ.ศ.2546 มีจำนวนทั้งสิ้น 104,794 คน เป็นชาย 50,624 คน เป็นหญิง 54,170 คน

ตารางที่ 4.1 แสดงอัตราการเพิ่มของประชากรในเขตเทศบาลนครฯ ช่วงปี 2539 – 2544

ปี พ.ศ.	ประชากร	อัตราการเพิ่ม
2539	102,953	-
2540	104,123	1.12%
2541	105,737	1.25%
2542	106,424	0.93%
ปี พ.ศ.	ประชากร	อัตราการเพิ่ม
2543	106,676	0.24%
2544	104,974	-1.80%
เฉลี่ย		1.03%

ที่มา : แผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี กองวิชาการและแผนงาน

ตารางที่ 4.2 อัตราการเพิ่มของประชากร โดยใช้สูตร Exponential Growth Rate เป็นอัตรา
การเพิ่ม/ลด ประชากร เป็นผลรวมของประชากรที่มีอยู่ของประชากรที่เพิ่มขึ้นทุกปี

ปี พ.ศ.	ประชากร	อัตราการเพิ่ม
2544	-	104,794
2545	0.35%	105,179
2546	0.35%	105,686
2547	0.35%	106,056
2548	0.35%	106,427
2549	0.35%	106,800
2550	0.35%	107,173

ที่มา : แผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี กองวิชาการและแผนงาน

2. ความหนาแน่นประชากร

ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยประมาณ 4,563 คน/ตร.กม. (7 คน/ ไร่) ภายในเขตเทศบาลมีจำนวนหลังคาเรือนในเขตเทศบาล 32,525 หลังคาเรือน ความหนาแน่นของประชากร ต่อครัวเรือน 3 คนต่อ 1 หลังคาเรือน

3. ชุมชนในเขตเทศบาลนครฯ

ชุมชนในเขตเทศบาล มีทั้งหมด 24 ชุมชน ดังต่อไปนี้

- ชุมชนจำปาหอม เป็นชุมชนแออัดชาวมุสลิม สร้างบ้านเรือนรอบๆ มัสยิดจำปาหอมมีจำนวน 190 ครอบครั้ว มีประชากรประมาณ 840 คน
- ชุมชนหลังวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นชุมชนชาวไทยมุสลิม ประกอบอาชีพทำเครื่องถม ทองเหลือง กระบอกขนมจีน เครื่องถมสามกษัตริย์ มีจำนวน 92 ครอบครั้ว ประชากรประมาณ 344 คน
- ชุมชนบ้านคอก ตั้งอยู่ริมทางรถไฟ เป็นชุมชนชาวไทยมุสลิม มีจำนวน 64 ครอบครั้วประชากร 236 คน
- ชุมชนบ่อทรัพย์ ตั้งอยู่ที่ซอยท่าม้า ถนนศรีปราชญ์ มีจำนวน 212 ครอบครั้ว ประชากรประมาณ 485 คน
- ชุมชนหน้าสถานีรถไฟเขตนอกโคก ตั้งอยู่หน้าสถานีรถไฟ ถนนยมราช เดิมที่เป็นชุมชนแรงงานที่มาจากต่างจังหวัดที่รับจ้างขนส่งสินค้าขึ้นรถตู้รถไฟ มีจำนวน 134 ครอบครั้ว ประชากรประมาณ 499 คน

- ชุมชนคูขวาง ตั้งอยู่ที่สี่แยกถนนพัฒนาการคูขวาง ติดกับถนนปากนคร เขต ตำบลท่าวังและตำบลคลัง มีจำนวน 194 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 1,038 คน ปัจจุบันแยกเป็น 3 เขต ได้แก่ ชุมชนคูขวาง-คลัง ชุมชนคูขวาง-ท่าวังและชุมชนคูขวาง-ปากคู
- ชุมชนหน้าสถานีรถไฟเขตสะพานยาว ประชาชนมีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ มีจำนวน 160 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 648 คน
- ชุมชนซอยคันหว่า มีประชากรอาศัยอยู่ในชุมชน จำนวน 430 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 1,290 คน
- ชุมชนการเคหะแห่งชาติ ประชากรส่วนใหญ่ มีอาชีพค้าขาย รับจ้าง รับราชการ มีจำนวน 580 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 1,290 คน
- ชุมชนป่าไถ่ มีพื้นที่ชุมชนเป็นเป็นกลุ่ม มีจำนวน 160 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 375 คน
- ชุมชนไสเจริญ เป็นชุมชนมุสลิม มีอาชีพค้าขาย ทำการเกษตร ลักษณะชุมชน เป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท มีจำนวนบ้านเรือน 450 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 840 คน
- ชุมชนหัวอิฐ ประชาชนประกอบอาชีพค้าขายมีจำนวน 80 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 347 คน
- ชุมชนหลังตลาดหัวอิฐ ประชาชนประกอบอาชีพค้าขาย มีจำนวน 298 ครัวเรือน ประชากร ประมาณ 420 คน
- ชุมชนมะขามชุม มีจำนวน 159 ครัวเรือน ประชากร 798 คน
- ชุมชนบางขัน สภาพบ้านเรือนเป็นแบบกึ่งชนบท มีจำนวน 76 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 380 คน
- ชุมชนท่าโพธิ์ เป็นชุมชนชาวมุสลิมส่วนหนึ่ง ส่วนหนึ่งเป็นชุมชนชาวพุทธ ประชาชนประกอบอาชีพรับจ้าง มีจำนวน 295 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 1,198 คน
- ชุมชนตากสิน-ชะเมา ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพค้าขาย มีจำนวน 1,000 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 4,500 คน
- ชุมชนราชนิคม ประกอบอาชีพค้าขายและธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 1,000 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 4,500 คน
- ชุมชนดอนไพร มีจำนวน 60 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 220 คน
- ชุมชนสาริบุตร ประชาชนมีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย รับราชการ มีพื้นที่เป็นกลุ่ม อยู่ติดกับลำคลองหน้าเมือง มีจำนวน 311 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 1,091 คน
- ชุมชนพะเนียด เป็นชุมชนมุสลิมประมาณ 70% และชาวพุทธ 30% ประกอบ อาชีพค้าขายเป็นส่วนใหญ่ มีจำนวน 550 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 2,010 คน
- ชุมชนซอยบุญพาสันติ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง มีจำนวน 70 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 300 คน

- ชุมชนหลังเรือนจำ (ลูกแม่อ่างทอง) ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง มีจำนวน 238 ครอบครัว ประชากรประมาณ 950 คน

- ชุมชนหน้าทักษิณ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย มีจำนวน 129 ครอบครัว ประชากรประมาณ 516 คน

4.1.2.3 การบริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

1. สาธารณูปโภค

- การไฟฟ้า

การให้บริการไฟฟ้าในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ดำเนินการโดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคนครศรีธรรมราช จากโรงผลิตกระแสไฟฟ้าพลังไอน้ำอำเภอขนอม โดยมีสถานีไฟฟ้าขนาด 115 กิโลวัตต์ กระจายโรงผลิตกระแสไฟฟ้า 230 และ 115 กิโลวัตต์ ให้บริการไฟฟ้าครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด ปริมาณการใช้ไฟฟ้า 2,173,418 หน่วย ในปัจจุบัน ระบบการซ่อมแซมไฟฟ้าสาธารณะได้มอบหมายให้เอกชนดำเนินงาน ปัจจุบันมีจำนวนหลังคาเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 31,286 หลังคาเรือน

- การประปา

เทศบาลเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีโรงกรองน้ำ 2 แห่ง คือ โรงกรองน้ำที่ถนนชลวิถี รับน้ำมาจากชลประทานคลองท่าดี โดยอาศัยคลองป่าเหล้าผลิตน้ำประปามีอัตราการผลิต 31,680-32,800 ลูกบาศก์เมตร /วัน และโรงกรองน้ำที่บ้านทวดทอง ตำบลโพธิ์เสด็จ โดยให้บริการทั้งในเขตเทศบาลและพื้นที่ใกล้เคียง โดยแบ่งเขตการให้บริการ 16 เขต ครอบคลุมพื้นที่ตำบลท่าวัง ตำบลคลัง ตำบลในเมือง ตำบลท่าเรือ ตำบลปากพูนบางส่วน ตำบลท่าซัก ตำบลโพธิ์เสด็จ ตำบลนาเคียน และตำบลมะม่วงสองต้น นอกจากนี้ยังให้บริการน้ำประปาแก่กองทัพภาคที่ 4 ด้วย รวมผู้ใช้น้ำประปา 22,026 ครัวเรือน ในเขตเทศบาล การผลิตน้ำประปาเทศบาลนครนครศรีธรรมราชได้นำระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามา ใช้ในการทำงาน เช่น นำระบบ Scada มาใช้ในการผลิต เพื่อลดต้นทุนการสูญเสีย และเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต

ในด้านคุณภาพน้ำประปาของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จากการวิเคราะห์โดยฝ่ายพยาธิวิทยา โรงพยาบาลมหาราชนครนครศรีธรรมราช และกองอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย พบว่าคุณภาพน้ำยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

- การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล

เทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีการกำจัดขยะแบบฝังกลบ ในพื้นที่ 200 ไร่ ตั้งอยู่บริเวณด้านเหนือของสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ 84

การเก็บและกำจัดขยะมูลฝอยอยู่ในความรับผิดชอบของกองช่างสุขาภิบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยประชากรในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชร้อยละ 81.90 จะรับ

บริการเก็บขยะมูลฝอยจากเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ส่วนที่เหลือจะกำจัดเองโดยวิธีเผา สภาพปัจจุบัน รถเก็บขยะมูลฝอยจะเก็บขยะมูลฝอยได้วันละ 46.70 ตัน หรือประมาณร้อยละ 85.00 ของมูลฝอยทั้งหมด ครอบคลุมพื้นที่ 11.72 ตารางกิโลเมตร พื้นที่กำจัดขยะ 18 ไร่ อยู่บริเวณข้างสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ 84 เส้นทางผ่านของรถขยะใช้เส้นทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4012 ข้างสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ 84 แยกซ้ายไปตามถนนเลียบสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ 84 ในงบประมาณปี 2538 เทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีโครงการจะก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอย โดยขยายพื้นที่กำจัดเป็น 200.00 ไร่ ในพื้นที่เดิม กำจัดระบบ Sanitary Landfill สถานที่ดังกล่าวสามารถใช้ได้ถึงปี 2556

ปัจจุบันมีปริมาณขยะและสิ่งปฏิกูลที่เกิดขึ้น 33,871 ตัน/ปี และสามารถจัดเก็บได้หมด โดยมีจำนวนหลังคาเรือนที่ได้รับบริการจัดเก็บขยะและสิ่งปฏิกูล 20,156 ครั้วเรือน

- การบำบัดน้ำเสียและการระบายน้ำ

การบำบัดน้ำเสียและการระบายน้ำปัจจุบัน การระบายน้ำในพื้นที่ศึกษาใช้ระบบท่อรวมโดยน้ำทั้งจากบ้านเรือนจะไหลลงสู่ท่อระบายน้ำใหญ่ ตามแนวข้างถนน ท่อดังกล่าวนอกจากเป็นที่รองรับน้ำทิ้งแล้ว ยังช่วยระบายน้ำฝนด้วย หลังจากนั้นน้ำจากท่อระบายน้ำจะไหลลงสู่คลองท่อวัง และคลองหน้าเมือง ซึ่งบางส่วนไม่ได้ผ่านการบำบัดน้ำเสีย

ในอนาคตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีโครงการจะจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียรวม โดยคาดว่าจะใช้พื้นที่ริมถนนพัฒนาการคูขวางระหว่างคลองท่าวังและคลองหน้าเมือง โดยพื้นที่มีความเป็นไปได้สูงสุดคือ บริเวณที่โล่งหลังศูนย์เยาวชน พื้นที่ดังกล่าวเทศบาลนครนครศรีธรรมราชได้จัดซื้อเตรียมไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

2. ด้านสาธารณูปการ

- สถาบันราชการ

เขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช เป็นที่ตั้งของหน่วยงานที่สำคัญ มีหน้าที่ดูแลพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชและพื้นที่ใกล้เคียงหลายหน่วยงาน ได้แก่ กองบังคับการตำรวจภูธร เรือนจำจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน 8 เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในอาคารบริเวณศาลากลาง ที่ทำการอำเภอ และเทศบาล นอกจากนี้ตั้งกระจายอยู่ทั่วไปภายในพื้นที่

ศาสนาสถาน

ในชุมชนเมืองมีวัดทางพุทธศาสนา โบสถ์ทางศาสนาคริสต์ มัสยิด และศาลเจ้ากระจายอยู่ทั่วไปตามเส้นทางคมนาคม โดยเฉพาะตามแนวถนนราชดำเนิน ซึ่งสามารถให้บริการประชาชนและบริเวณใกล้เคียงในการประกอบกิจกรรมทางศาสนาได้อย่างเพียงพอ

ประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาลแยกตามศาสนา ดังนี้

- นับถือศาสนาพุทธ	จำนวนร้อยละ 86
- นับถือศาสนาอิสลาม	จำนวนร้อยละ 13
- นับถือศาสนาคริสต์	จำนวนร้อยละ 0.9
- นับถือศาสนาอื่นๆ	จำนวนร้อยละ 0.1

ศาสนาพุทธ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่แพร่หลายที่สุด มีโบราณสถานและโบราณวัตถุทางพุทธศาสนาที่แสดงถึงความรุ่งเรืองมาช้านาน พระบรมธาตุเจดีย์มีพระพุทธรูปสี่หิ๊งค์และมีวัดทางพุทธศาสนา 576 แห่ง ชาวนครศรีธรรมราชยึดมั่นในประเพณีทางศาสนาและมีความผูกพันกับพระบรมธาตุเจดีย์ จนกระทั่งจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ชื่อว่า “เมืองพระ” เมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชาจะมีประชาชนจากสารทิศหลั่งไหลกันมาสักการะองค์พระบรมธาตุเจดีย์อย่างล้นหลาม

ศาสนาอิสลาม ผู้นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่มีบรรพบุรุษมาจากเมืองกลันตัน ปัตตานี และไทรบุรี อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีมัสยิด 106 แห่ง ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมือง นอกจากนั้นกระจัดกระจายอยู่ในเขตอำเภอท่าศาลา อำเภอหัวไทร อำเภอลิขิต อำเภอปากพนังและอำเภอร่อนพิบูลย์

ศาสนาคริสต์ ผู้นับถือจำนวนเพียงเล็กน้อยในเขตอำเภอเมือง อำเภอทุ่งสง อำเภอนาบอน อำเภอร่อนพิบูลย์ มีทั้งนิกายโปรเตสแตนต์และโรมันคาทอลิก มีโบสถ์คริสต์ 16 แห่ง

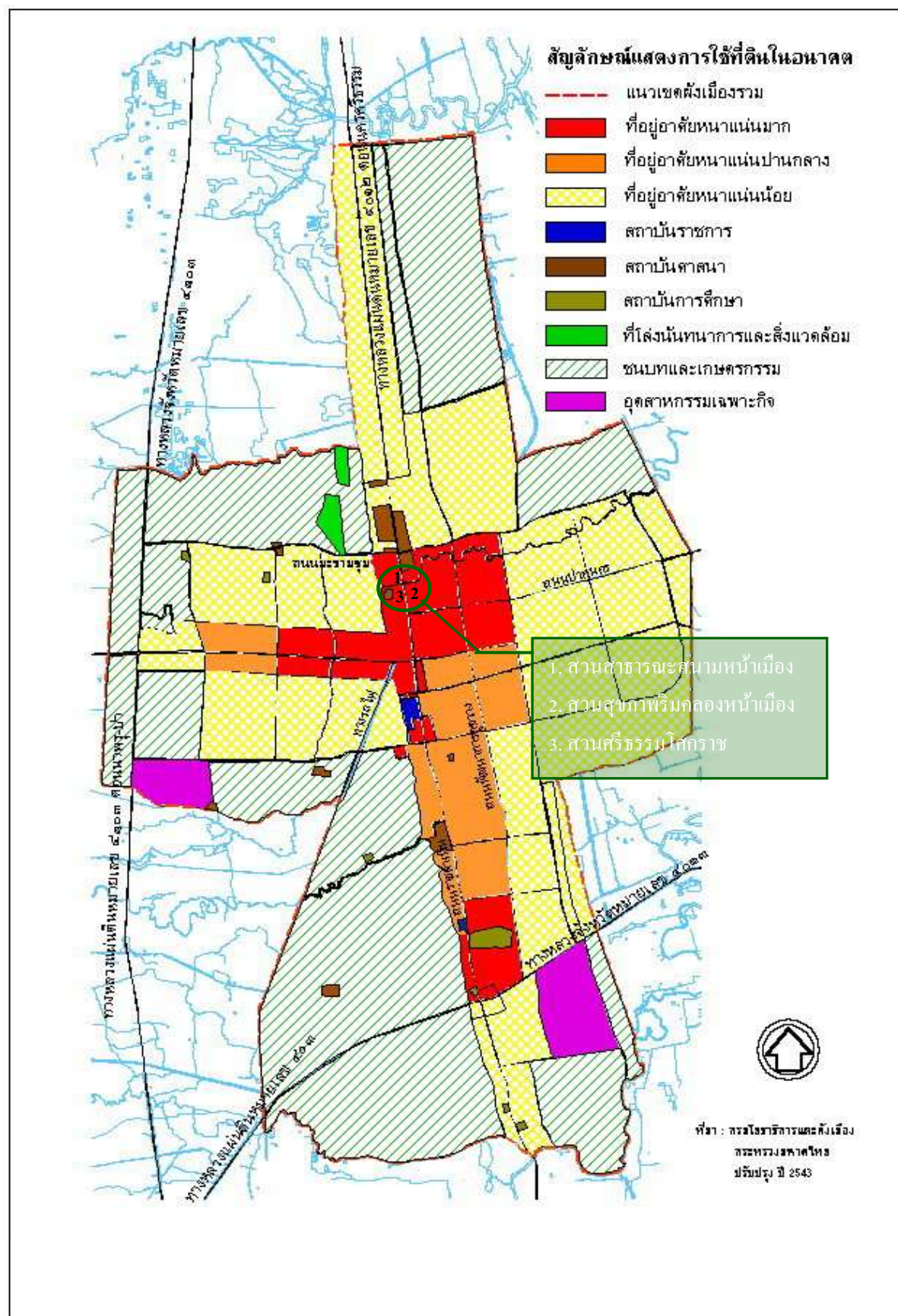
ศาสนาพราหมณ์ เดิมมีความรุ่งเรืองในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชมาช้านาน มีโบราณสถานทางศาสนาพราหมณ์ปรากฏให้เห็นจนกระทั่งทุกวันนี้

- สวนสาธารณะ

เทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีเนื้อที่ทั้งหมด 14,100 ไร่ มีพื้นที่ที่จัดเป็นสวนสาธารณะและสวนหย่อมจำนวน 8 แห่ง รวมเป็นเนื้อที่ 73,081.16 ตารางเมตร หรือประมาณ 45.68 ไร่ เป็นสวนสาธารณะ 3 แห่ง ได้แก่ สวนสาธารณะสนามหน้าเมือง สวนสาธารณะริมกำแพงเมืองเก่า สวนสาธารณะศรีธรรมโศกราช และเป็นสวนหย่อม 5 แห่ง ได้แก่ สวนหย่อมน้ำพุ สวนหย่อมพระเงิน สวนศาลาประดู่หก สวนหย่อมสะพานราเมศวร์ สวนหย่อมหอนาฬิกา

4.2 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

เลือกศึกษาสวนสาธารณะ ทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ สวนสาธารณะสนามหน้าเมือง สวนสุขภาพริมคลองหน้าเมือง และสวนศรีธรรมโศกราช เนื่องจากเป็นสวนที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ มีประสิทธิภาพในการรองรับผู้มาใช้บริการได้อย่างหลากหลาย และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น ตั้งอยู่ในบริเวณโบราณสถาน เป็นต้น จึงแบ่งพื้นที่ศึกษาดังนี้

ภาพที่ 4.1 แสดงขอบเขตของสวนสาธารณะ 3 แห่ง

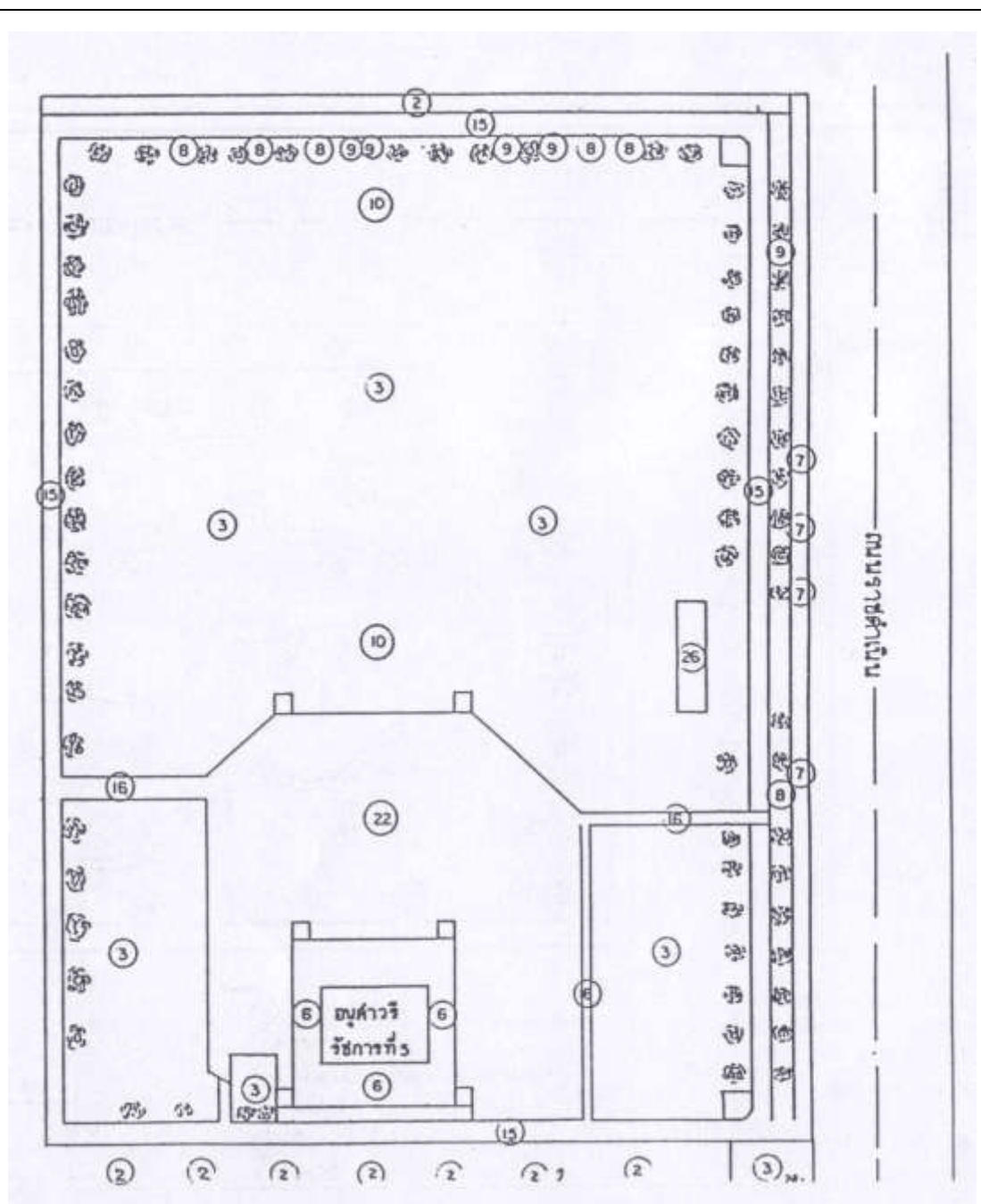
4.2.1 สวนสาธารณะสนามหน้าเมือง

สวนสาธารณะสนามหน้าเมืองมีเนื้อที่ประมาณ 29,390 ตารางเมตร หรือประมาณ 18.37 ไร่ ตั้งอยู่ในบริเวณใจกลางเมืองใกล้กับย่านที่พักอาศัย และส่วนราชการ ทิศเหนือติดกับศาลหลักเมืองนครศรีฯ ทิศใต้ติดกับคลองหน้าเมือง ทิศตะวันออกติดกับถนนราชดำเนิน และทิศตะวันตกติดกับศาลาประชาคมและห้องสมุด

ความเป็นมาเดิมสวนสาธารณะสนามหน้าเมืองเป็นตลาดนัด ต่อมาได้ย้ายตลาดไปตั้งแห่งใหม่และปรับปรุงพื้นที่เป็นสวนสาธารณะในปัจจุบัน

ลักษณะทั่วไป พื้นที่เป็นสนามหญ้า มีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาปลูกเป็นแนวทั้ง 4 ด้าน มีทางจักรยานรอบสนามหญ้า มีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาตลอดทั้ง 4 ด้าน ด้านติดกับศาลหลักเมืองมีร้านค้ารถเข็นขายอาหารและเครื่องดื่มตั้งอยู่ทางทิศเหนือและทิศใต้ด้านข้างสนาม เพื่อบริการแก่ผู้เข้ามาใช้บริการภายในสวน

กิจกรรมภายในสวน ได้แก่ การออกกำลังกาย รับประทานอาหาร เดินเล่น นั่งรถจักรยานทางกลุ่มผู้มาใช้บริการเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง และประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลนครฯ ส่วนใหญ่มาออกกำลังกาย เช่น การวิ่งรอบสวนในช่วงเช้าและช่วงเย็น รองมาเป็นการรับประทานอาหารและเดินเล่น มีความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่ เพราะอยู่ติดกับถนนสายหลัก มีรถประจำทาง รถรับจ้าง มอเตอร์ไซค์รับจ้างให้บริการ

2	=	ร้านขายของ	3	=	สนามหญ้า
6	=	แปลงดอกไม้	7	=	ศาลา
8	=	ม้านั่งพักผ่อน	9	=	ถังขยะ
10	=	ไฟฟ้าแสงสว่างในเวลากลางคืน	15	=	ทางวิ่ง
16	=	ทางเท้า	22	=	บริเวณจัดกิจกรรม

ลานเอนกประสงค์

26	=	ป้ายบอกชื่อสวนสาธารณะ	=	=	ต้นไม้
----	---	-----------------------	---	---	--------

ที่มา : เหมือนจันทร์ พัทโร 2544

ภาพที่ 4.2 แสดงผังบริเวณสวนสาธารณะสนามหน้าเมือง

ภาพที่ 4.3 แสดงทัศนียภาพบริเวณสวนสาธารณะสนามหน้า

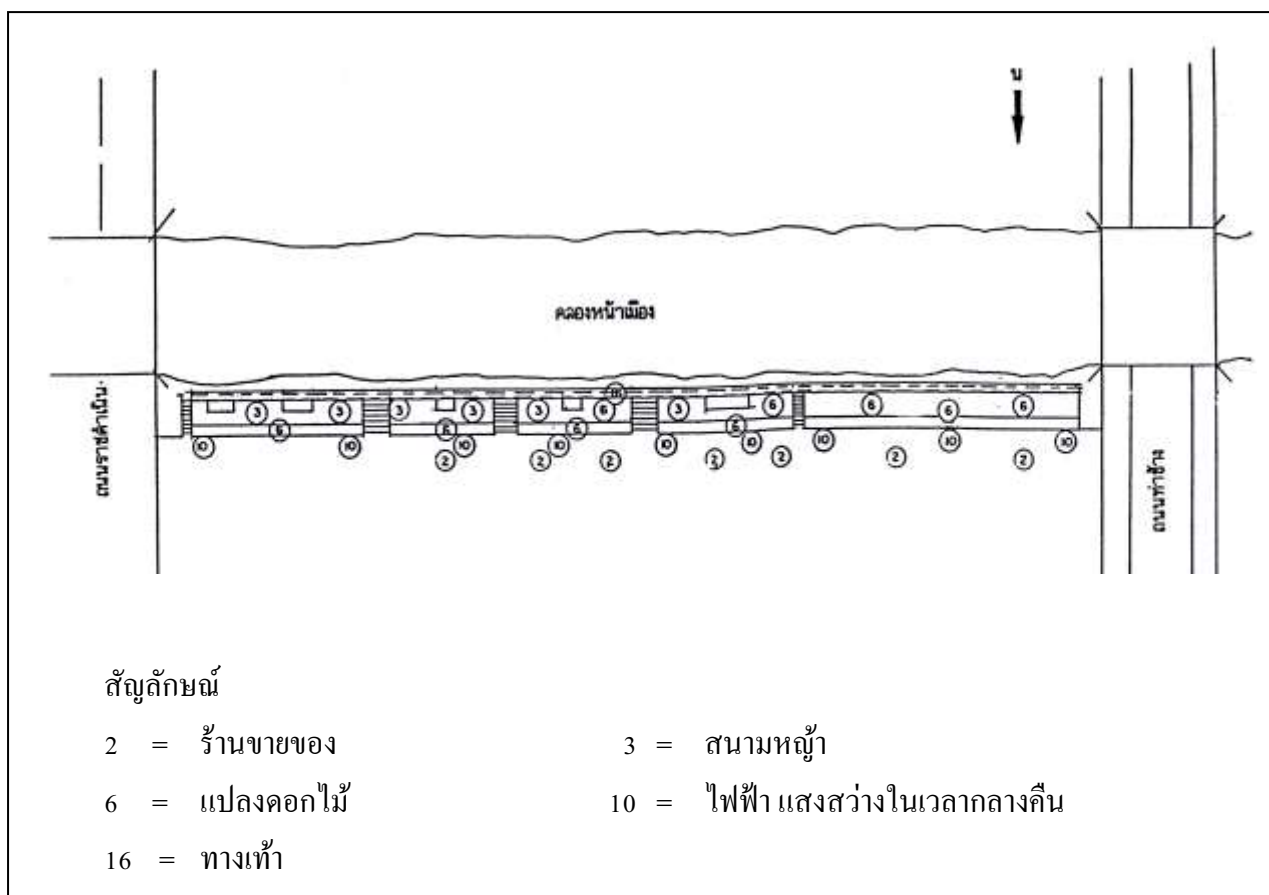
4.2.2 สวนสุขภาพริมคลองหน้าเมือง

สวนสุขภาพริมคลองหน้าเมือง มีเนื้อที่ทั้งหมด 10,200 ตารางเมตร หรือประมาณ 5 ไร่ 3 งาน ทิศเหนือติดกับคลองหน้าเมือง ทิศใต้ติดกับถนนมูมป้อม ทิศตะวันออกติดกับถนนศรีปราชญ์ ทิศตะวันตกติดกับถนนราชดำเนิน ตั้งอยู่ใกล้กับสถานที่ราชการและย่านที่พักอาศัย

ความเป็นมา เดิมพื้นที่สวนเป็นบริเวณแนวกำแพงเมืองเก่า หลังจากบูรณะกำแพงเมือง จึงได้จัดสวนเพื่อเพิ่มความสวยงามให้แก่โบราณสถานและเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว

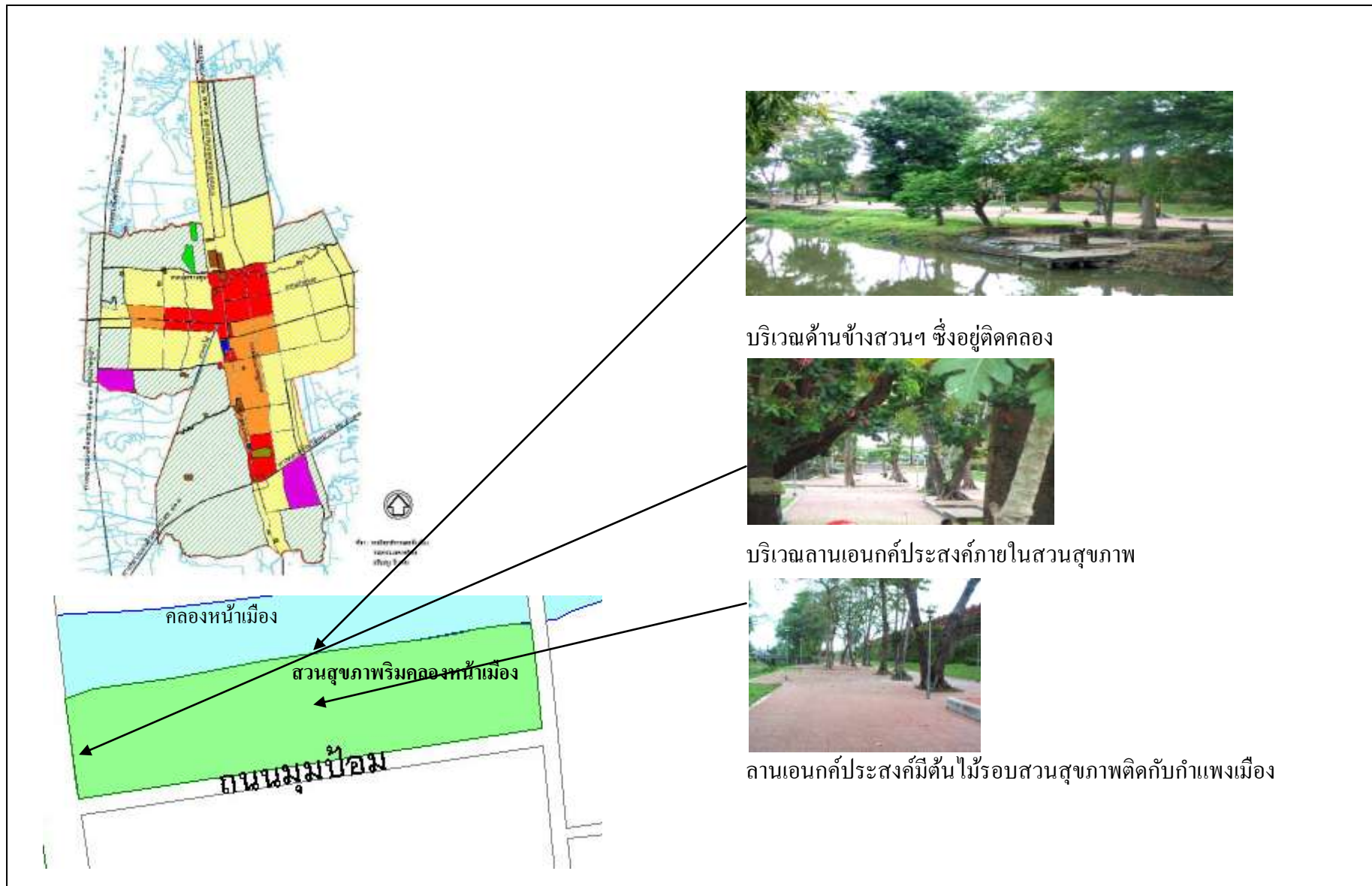
ลักษณะทั่วไป มีเนินสนามหญ้าติดกำแพงเมืองยาวไปตลอดแนว มีม้านั่งพักผ่อนอยู่ด้านติดกับริมคลอง พื้นที่มีลักษณะเป็นลานโล่งตลอดแนวกำแพงเมือง มีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงากระจายอยู่ในบริเวณและด้านนอก มีชุดเก้าอี้สนามเพื่อให้ผู้มาใช้บริการได้นั่งพักผ่อนชมทัศนียภาพ

กิจกรรมภายในสวน ได้แก่ การออกกำลังกาย และนั่งพักผ่อน ผู้ที่มาใช้บริการเป็นประชาชนทั่วไปและกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมโบราณสถาน มีความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่เนื่องจากอยู่ติดกับถนนสายหลักมีรถประจำทาง รถรับจ้าง และมอเตอร์ไซด์รับจ้างให้บริการ

ที่มา : เหมือนจันทร์ พัดโร. 2544

ภาพที่ 4.4 แสดงผังบริเวณสวนสุขภาพริมคลองหน้าเมือง

ภาพที่ 4.5 แสดงทัศนียภาพบริเวณสวนสุขภาพริมคลองหน้าเมือง

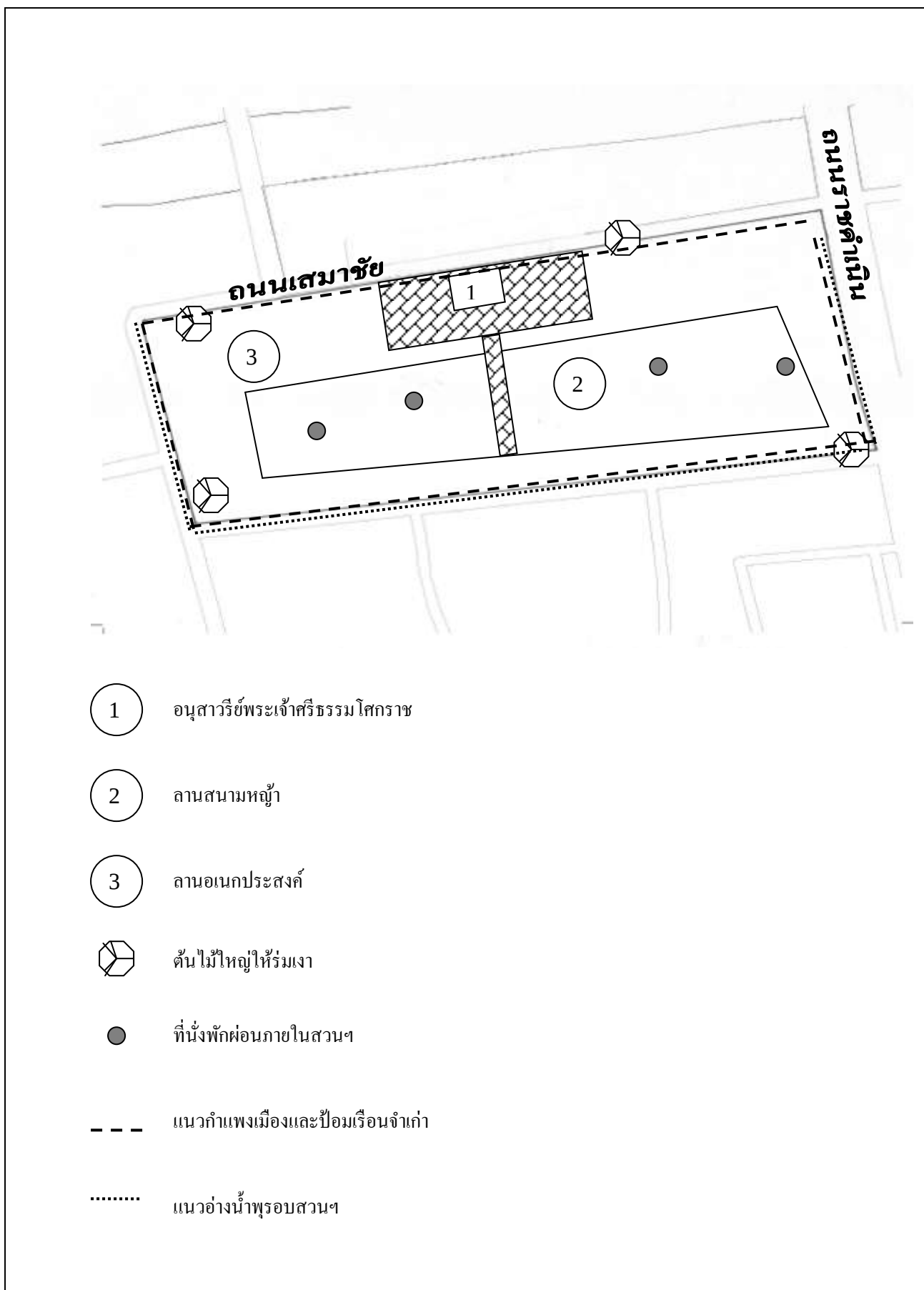
4.2.3 สวนศรีธรรมโศกราช

สวนศรีธรรมโศกราช มีเนื้อที่ทั้งหมด 23,160 ตารางเมตรหรือประมาณ 14.47 ไร่ ตั้งอยู่บริเวณสถานที่ราชการและย่านที่พักอาศัย ทิศเหนือติดกับ คลองหน้าเมือง ทิศใต้ติดกับ ถนนพระคลัง ทิศตะวันออกติดกับถนนศรีธรรมราชทิศตะวันตกติดกับ ถนนราชดำเนิน

ความเป็นมาของสวน เดิมเป็นที่ตั้งของเรือนจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อมาได้ย้ายเรือนจำไปอยู่นอกเมืองจึงเหลือพื้นที่ว่างและได้จัดทำสวนขึ้นแทนเพื่อให้ประชาชนได้ใช้พักผ่อน แต่ยังเหลือแนวกำแพงและป้อมเก่าอยู่บ้าง

ลักษณะทั่วไป มีลานโล่งขนาดเล็กกระจายอยู่ทั่วบริเวณ มุมมองจากด้านนอกบริเวณติดถนนราชดำเนิน มีลักษณะเป็นแนวป้อมเรือนจำเก่า ด้านหน้าสวนเป็นบ่อน้ำพุยาวตลอดแนวรั้ว โดยมีทางเดินเชื่อมต่อระหว่างลานโล่งและบริเวณที่นั่งพักผ่อนซึ่งเป็นรูปแบบ เฉพาะตัวที่ได้รับการออกแบบมาให้เข้ากับสวน มีต้นไม้ขนาดใหญ่บางมุมของสวน บริเวณด้านหน้าอนุสาวรีย์พระเจ้าศรีธรรมโศกราช จัดสวนหย่อมขนาดเล็กกระจายอยู่รอบทางเดิน

กิจกรรมภายในสวน เป็นที่ออกกำลังกายและนั่งพักผ่อนในช่วงเย็น เนื่องจากอากาศร้อน และไม่มีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาทำให้พื้นที่ใช้ประกอบกิจกรรมได้เฉพาะช่วงเย็นเท่านั้น มีความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่เพราะอยู่ติดกับถนนสายหลัก มีรถประจำทาง รถรับจ้าง และมอเตอร์ไซค์รับจ้างให้บริการ

ภาพที่ 4.6 แสดงผังบริเวณสวนศรีธรรมโศกราช

ภาพที่ 4.7 แสดงทัศนียภาพบริเวณสวนศรีธรรมโศกราช

จากการวิเคราะห์สภาพสวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง พบว่าลักษณะทางกายภาพของสวนฯ มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านสิ่งปลูกสร้างภายในสวนฯ ลักษณะพื้นที่ประกอบกิจกรรม พรรณไม้ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ รวมถึงปัญหาต่างๆ ภายในสวนฯ เช่น คุณภาพอากาศภายในสวนฯ ระดับเสียงภายในสวนฯ เป็นต้น การวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถแจกแจงความแตกต่างของแต่ละสวนฯ ดังนี้

ตารางที่ 4.3 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างทางกายภาพของสวนทั้ง 3 แห่ง

	สิ่งปลูกสร้างภายในสวน	พื้นที่สำหรับออกกำลังกาย	พื้นที่สำหรับพักผ่อน	ทางเดินในสวน	ศาลาและม้านั่งพักผ่อน	ถังขยะ	จุดบริการน้ำดื่ม	พื้นที่จอดรถ	ไฟฟ้าภายในสวน	สวนหย่อม	ร่มเงาภายในสวน
สวนสาธารณะสนามหน้าเมือง		●			●	●		●	●		
สวนสุขภาพริมคลองหน้าเมือง	●	●	●	●	●	●			●		●
สวนศรีธรรมโศกราช	●		●	●	●				●	●	

ตารางที่ 4.4 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพปัญหาด้านต่างๆของสวนฯทั้ง 3 แห่ง

	ปัญหาการเข้าถึงสวนฯ	ปัญหาความร่มรื่นของต้นไม้	ปัญหาขาดดูแลพื้นที่และอุปกรณ์	ปัญหาความสะอาด	ปัญหาความปลอดภัย	ปัญหาคุณภาพอากาศ	ปัญหาระดับเสียงรบกวน	ปัญหาความเพียงพอของถึงอำนวยความสะดวก
สวนสาธารณะสนามหน้าเมือง		●	●	●		●	●	●
สวนสุขภาพริมคลองหน้าเมือง			●	●				●
สวนศรีธรรมโศกราช		●	●	●		●	●	●

4.3 ทักษะคติของประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

จากการสำรวจประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามจำนวน 365 ชุด สามารถแสดงผลข้อมูลได้ดังนี้

4.3.1 การวิเคราะห์คุณลักษณะของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

คุณลักษณะของประชากรได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การนับถือศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการอยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์การใช้สวนสาธารณะ

เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 56.4) เพศชาย

อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 46.5) มีอายุอยู่ระหว่าง 26-50 ปี รองลงมา (ร้อยละ 36.9) มีอายุอยู่ระหว่าง 16-25 ปี

สถานภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.5) มีสถานภาพโสด รองลงมา (ร้อยละ 41.5) สมรสแล้ว

การนับถือศาสนา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.9) นับถือศาสนาพุทธ รองลงมา (ร้อยละ 15.4) นับถือศาสนาอิสลาม

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 40.9) มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมปลาย/ปวช. รองลงมา มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 33.0)

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 34.4) เป็นนักเรียน/นักศึกษา รองลงมา ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 23.7) และ (ร้อยละ 15.9) ตามลำดับ

รายได้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 35.1) ไม่มีรายได้ รองลงมา มีรายได้/เดือน 5,000-10,000 บาท และ มากกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 27.4) และ (ร้อยละ 24.4) ตามลำดับ

ระยะเวลาในการอยู่อาศัย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 31.9) มีระยะเวลาอยู่อาศัยระหว่าง 11-20 ปี รองลงมา 1-10 ปี และ 21-30 ปี (ร้อยละ 23.0) และ (ร้อยละ 20.2) ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 49.7) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 3-4 คน รองลงมา (ร้อยละ 30.6) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 4 คน

ประสบการณ์การมาใช้สวนสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 93.4) เคยมาใช้บริการสวนสาธารณะ

ตารางที่ 4.5 แสดงการวิเคราะห์คุณลักษณะของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	202	56.4
หญิง	156	43.6
อายุ (ปี)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1-15	26	7.6
16-25	127	36.9
26-50	160	46.5
51-80	31	9.0
สถานภาพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
โสด	202	55.5
สมรส	151	41.5
หย่าร้าง	11	3.0
การนับถือศาสนา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
พุทธ	291	79.9
อิสลาม	56	15.4
คริสต์	17	4.7
ระดับการศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	12	3.3
ประถม-มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	149	40.9
อนุปริญญา/ปวส.	60	16.4
ปริญญาตรี	120	33.0
สูงกว่าปริญญาตรี	23	6.3
อาชีพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	123	34.4
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	85	23.7
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	57	15.9
รับจ้าง/ลูกจ้าง	48	13.4
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	45	12.6
รายได้	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่มีรายได้	128	35.1
น้อยกว่า 5,000 บาท	48	13.2
5,000 – 10,000 บาท	100	27.4
มากกว่า 10,000 บาท	89	24.4

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ระยะเวลาในการอยู่อาศัย	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1-10 ปี	83	23.0
11-20 ปี	115	31.9
21-30 ปี	73	20.2
31-40 ปี	32	8.9
41-50 ปี	35	9.7
มากกว่า 50 ปี	23	6.4
สมาชิกในครัวเรือน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1-2 คน	70	19.7
3-4 คน	177	49.7
มากกว่า 4คน	109	30.6
ประสบการณ์การใช้สวนสาธารณะ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เคย	337	93.4
ไม่เคย	24	6.6

ที่มา : จากการสำรวจ พฤศจิกายน 2548

4.3.2 การวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

พฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะ ได้แก่ ประเภทกิจกรรมนันทนาการ ประเภทพื้นที่นันทนาการ ที่ไปใช้ ความถี่ในการใช้สวนสาธารณะ ระยะเวลาในการเดินทางมาสวนสาธารณะ วิธีเดินทางมาสวนสาธารณะ

จากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

ประเภทกิจกรรมนันทนาการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75.7) ใช้สวนสาธารณะเพื่อการพักผ่อนแบบไม่ใช้แรง (Passive recreation) เช่น นั่งพักผ่อนและพบปะสังสรรค์ รองลงมาใช้เพื่อการพักผ่อนแบบต้องใช้แรง (Active recreation) เช่น การออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (ร้อยละ 24.3)

ประเภทพื้นที่นันทนาการที่ไปใช้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 45.8) ใช้บริการพื้นที่สวนสาธารณะ รองลงมา ใช้บริการพื้นที่ภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษา และสวนละแวกบ้าน (ร้อยละ 14.6) และ (ร้อยละ 10.3) ตามลำดับ

ความถี่ในการมาใช้สวนสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.6) มาใช้สวนสาธารณะ 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ รองลงมา (ร้อยละ 30.7) มาใช้สวนฯ น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์

ระยะเวลาในการเดินทางมาใช้สวนสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.3) ใช้เวลาเดินทางมาสวนฯ ไม่เกิน 15 นาที รองลงมา (ร้อยละ 19.4) ใช้เวลามากกว่า 15 นาที แต่ไม่เกิน 30 นาที

วิถีเดินทางมาสวนสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 39.7) เดินทางมาใช้สวนฯ ด้วยวิธีการเดินเท้า รองลงมาใช้จักรยานยนต์ส่วนตัว และรถยนต์ส่วนตัว (ร้อยละ 25.4) และ (ร้อยละ 18.6) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทกิจกรรมนันทนาการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- แบบไม่ใช้แรง (Passive recreation)	243	75.7
- แบบต้องใช้แรง (Active recreation)	78	24.3
ประเภทพื้นที่นันทนาการที่ใช้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- สวนสาธารณะ	116	45.8
- พื้นที่ภายในโรงเรียน/สถานศึกษา	37	14.6
- สวนสาธารณะบ้าน	26	10.3
- ที่โล่งริมแม่น้ำ/ริมกำแพงเมือง	24	9.5
- สวนหย่อม	23	9.1
- สนามเด็กเล่น	15	5.9
- พื้นที่ภายในบริเวณวัด	8	3.2
- สนามกีฬา	4	1.6
ความถี่ในการมาใช้สวนสาธารณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์	103	30.7
- 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์	183	54.6
- 4-5 ครั้งต่อสัปดาห์	38	11.3
- มากกว่า 6 ครั้งต่อสัปดาห์	11	3.3
ระยะเวลาในการเดินทางมาใช้สวนฯ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ไม่เกิน 15 นาที	243	67.3
- 16-30 นาที	70	19.4
- มากกว่า 30 นาที	48	13.3
วิถีเดินทางมาสวนสาธารณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- เดิน	136	39.7
- จักรยานยนต์ส่วนตัว	87	25.4
- รถยนต์ส่วนตัว	68	19.8
- จักรยาน	34	9.9
- รถรับจ้าง	18	5.2

ที่มา : จากการสำรวจ พฤศจิกายน 2548

4.3.3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

จากการสอบถามความพึงพอใจของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ด้านความพึงพอใจของสวนสาธารณะ ความสะดวกในการเข้าถึงสวนฯ ความร่มรื่นของต้นไม้ การบำรุงรักษาพื้นที่ประกอบกิจกรรมและอุปกรณ์ในสวนฯ ความสะอาดภายในสวนฯ ความปลอดภัยในสวนฯ คุณภาพอากาศในสวนฯ ระดับเสียงในสวนสาธารณะ ความพึงพอใจของสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนฯ แสดงผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

จากการให้คะแนนคำตอบของกลุ่มตัวอย่าง 1= ไม่พึงพอใจ 2= พึงพอใจปานกลาง 3= พึงพอใจมาก พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 41.3) มีความพึงพอใจในระดับมากต่อการเข้าถึงสวนสาธารณะ โดยมีค่าระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.20 คะแนน รองลงมา (ร้อยละ 50.4) มีระดับความพึงพอใจค่อนข้างน้อยต่อด้านคุณภาพอากาศภายในสวนฯ, ระดับเสียงภายในสวนฯ, ความพึงพอใจของสิ่งอำนวยความสะดวก, ความปลอดภัยภายในสวนฯ, การดูแลรักษาพื้นที่และอุปกรณ์, ความสะอาดภายในสวนฯ และ ความร่มรื่นของต้นไม้ (ร้อยละ 50.4, 46.5, 39.9, 53.5, 43.3, 43.5 และ 42.7) ตามลำดับในสัดส่วนที่เท่าๆ กัน โดยมีค่าระดับความพึงพอใจเฉลี่ย (1.89, 1.87, 1.83, 1.78, 1.76, 1.73 และ 1.73) ตามลำดับ โดยรายละเอียดได้แสดงไว้ในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.7 แสดงการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการใช้สวนสาธารณะของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	ปัจจัย	ระดับความพึงพอใจด้านสวนสาธารณะ (คน)					
		มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	รวมจำนวน (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน
	1	150(41.3)	136(37.5)	77(21.2)	363(100.0)	2.20	0.766
	2	57(15.8)	150(41.6)	154(42.7)	361(100.0)	1.73	0.717
	3	58(16.1)	156(43.3)	146(40.6)	360(100.0)	1.76	0.713
	4	54(15.0)	157(43.5)	150(41.6)	361(100.0)	1.73	0.704
	5	45(12.5)	193(53.5)	123(34.1)	361(100.0)	1.78	0.648
	6	69(19.1)	182(50.4)	110(30.5)	361(100.0)	1.89	0.696
	7	73(20.2)	168(46.5)	120(33.2)	361(100.0)	1.87	0.720
	8	81(22.4)	136(37.7)	144(39.9)	361(100.0)	1.83	0.771

1= ความพึงพอใจด้านความสะดวกในการเข้าถึงสวนสาธารณะ

2= ความพึงพอใจด้านความร่มรื่นของต้นไม้ภายในสวนสาธารณะ

3= ความพึงพอใจด้านการบำรุงรักษาพื้นที่และอุปกรณ์ภายในสวนสาธารณะ

4= ความพึงพอใจด้านความสะอาดภายในสวนสาธารณะ

5= ความพึงพอใจด้านความปลอดภัยภายในสวนสาธารณะ

6= ความพึงพอใจด้านคุณภาพอากาศภายในสวนสาธารณะ(ดี/พอใช้/ไม่ดี)

7= ความพึงพอใจด้านระดับเสียงภายในสวนสาธารณะ

8= ความพึงพอใจด้านความพึงพอใจของสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนฯ

ที่มา : จากการออกแบบสอบถาม เดือนพฤศจิกายน 2548

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พึงพอใจกับการเข้าถึงสวนสาธารณะ และรู้สึกเคยๆ-ไม่พอใจต่อการบำรุงรักษาพื้นที่และอุปกรณ์ภายในสวนฯ, ความสะอาด, ความปลอดภัย, คุณภาพอากาศและระดับเสียงภายในสวนฯ และรู้สึกขาดความร่มรื่นของต้นไม้และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนฯ

4.4 สรุปสถานการณ์เบื้องต้นของพื้นที่ศึกษา

การศึกษาและสำรวจสภาพพื้นที่ทั่วไป และลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมของชุมชนในเขตเทศบาลนคร นครศรีธรรมราช โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจและสังคม นั้นเป็นส่วนประกอบหลักที่จะกำหนดการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะในแต่ละแห่งให้มีความเหมาะสม และเกิดความพึงพอใจแก่ชุมชนและผู้ใช้งานสวนฯ ซึ่งจะนำข้อมูลทั้งหมดนี้ไปทำการวิเคราะห์ร่วมกับแนวนโยบายของภาครัฐ ได้แก่ แผนพัฒนาเทศบาลนครฯ แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และคิดเห็นของประชาชนด้านความต้องการสวนสาธารณะซึ่งเป็นผลการศึกษาขั้นต่อไป มาปรับให้เกิดความสอดคล้องกัน

จากการศึกษารูปแบบเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เห็นว่ากิจวัตรประจำวันของประชาชนส่วนใหญ่ จะเกิดขึ้นภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ การรับบริการด้านต่างๆ เช่นบางชุมชนประกอบอาชีพอยู่กับบ้านประเภทอุตสาหกรรมและหัตถกรรมในครัวเรือน ก็ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีความต้องการพื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจไว้ภายในชุมชน เพื่อเป็นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ชุมชนนั้น จึงต้องศึกษาถึงความต้องการและกิจกรรมภายในสวนฯเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของแต่ละชุมชน

ในด้านสวนสาธารณะ ภายในพื้นที่เทศบาลนครฯ รูปแบบของสวนฯมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับขนาดพื้นที่เป็นหลัก บ้างก็มีลักษณะเป็นสวนหย่อมให้ความสวยงามแก่ทัศนียภาพเมือง ซึ่งไม่สามารถรองรับกิจกรรมอื่นๆ อาจจะไม่สามารถทำหน้าที่เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทางกายได้แต่สามารถเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทางสายตาและจิตใจ แก่ผู้สัญจรไปมาและผู้ใช้อาศัยในชุมชนได้ สวนฯบางแห่งมีขนาดพื้นที่มากพอจะสามารถทำหน้าที่ได้ทั้งสองด้าน แต่ก็ยังไม่ตรงตามความต้องการของผู้มาใช้ พื้นที่สวนฯดังกล่าวจึงไม่ได้รับการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

ในการศึกษานี้เลือกศึกษาสวนสาธารณะทั้ง 3 แห่งเนื่องจากมีพื้นที่ขนาดใหญ่อยู่ในบริเวณโบราณสถานซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ จึงมีศักยภาพในการรองรับกิจกรรมของผู้มาใช้สวนได้ค่อนข้างหลากหลายด้วยตำแหน่งที่ตั้งสวนฯ ตั้งอยู่ใจกลางชุมชนสะดวกแก่การสัญจรไปมา เป็นแหล่งที่ประชาชนใช้ในการพบปะสังสรรค์และพักผ่อนหย่อนใจมากที่สุด

ปัจจุบันสวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ สวนสาธารณะสนามหน้าเมือง สวนสุขภาพริมคลองหน้าเมือง และสวนศรีธรรมโศกราช เป็นสวนฯ ที่มีผู้มาใช้บริการค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็น

พื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ ประกอบกิจกรรมในสวนฯ ได้หลากหลาย แต่ด้วยสภาพพื้นที่ยังขาดการพัฒนาเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้มาใช้สวนฯ ได้ดียิ่งขึ้น จึงต้องมีการศึกษาสภาพปัญหาต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ ปรับปรุงพัฒนาสวนสาธารณะ ในลำดับต่อไป

จากการสำรวจสวนสาธารณะทั้ง 3 แห่งพบว่า สวนฯ ทั้ง 3 แห่ง ประสบปัญหาล้ำคล้ายคลึงกัน คือ ปัญหาความขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนฯ ปัญหาขาดความร่มรื่นของต้นไม้ในพื้นที่ สวนฯ บางแห่งประสบปัญหาพื้นที่ทรุดโทรม และปัญหาความสกปรก รกร้าง อีกด้วย

ดังนั้นสามารถแยกสถานการณ์ปัญหาของสวนแต่ละแห่งออกได้ดังนี้

4.4.1 สวนสาธารณะสนามหน้าเมือง

ปัญหาที่พบภายในสวน ปัญหาที่พบด้านพืชพรรณ คือ สนามหญ้าขาดการดูแล จึงทำให้หญ้าบางส่วนแห้งตายไป ขาดการตัดแต่งต้นไม้ ทั้งต้นไม้ใหญ่ และไม้พุ่มถึงไม้ระดับล่าง ทำให้รูปทรงของสวนหย่อมที่จัดไว้แต่เดิมเกะกะไม่สวยงาม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนยังขาดโต๊ะ ม้านั่งพักผ่อน เครื่องเล่นสำหรับเด็ก อุปกรณ์กีฬา จุดบริการน้ำดื่ม ห้องน้ำ เป็นต้น และเนื่องจากเป็นสวนที่อยู่ใจกลางเมือง ประชาชนที่มาใช้บริการมีจำนวนมากจึงประสบปัญหาพื้นที่จอดรถไม่เพียงพอ

4.4.2 สวนสุขภาพริมคลองหน้าเมือง

ปัญหาที่พบภายในสวน ได้แก่ พื้นที่จอดรถไม่เพียงพอ พื้นที่สวนบางส่วนยังไม่สมบูรณ์ และขาดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ม้านั่ง โต๊ะ ถังขยะ จุดบริการน้ำดื่ม ห้องน้ำ เป็นต้น

4.4.3 สวนศรีธรรมโศกราช

ปัญหาที่พบภายในสวน ด้านพืชพรรณ การขาดแคลนต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาเป็นปัญหาที่สำคัญมากเนื่องจากบริเวณที่จัดไว้สำหรับนั่งพักผ่อนอยู่กลางแจ้ง สภาพอากาศและแสงแดดจึงเป็นข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์พื้นที่สวน ต้นไม้ขาดการดูแลเอาใจใส่ประกอบกับสภาพอากาศที่ร้อนมากจึงทำให้ต้นไม้และหญ้าแห้งตาย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวน ยังขาดแคลน เครื่องเล่นสำหรับเด็ก ถังขยะ จุดบริการน้ำดื่ม ห้องน้ำ และพื้นที่สำหรับจอดรถไม่เพียงพอ

ภาพ แสดงเสาไฟฟ้าภายในสวนฯชำรุด

ภาพ แสดงขาดความร่มรื่นของ ไม้ใหญ่ให้ร่มเงา

ภาพ สนามหญ้าขาดการดูแลรักษา

ภาพ จำนวนถังขยะภายในสวนฯ

ภาพที่ 4.8 แสดงสภาพปัญหาต่างๆ ภายในสวนสาธารณะ